

PŘÍSLUŠNÍCI PARDUBICKÉHO GESTAPA III : GERHARD SCHMECKTAL

Jan NĚMEČEK

Z příslušníků pardubického gestapa se spravedlivého potrestání dočkaly převážně jen osoby, které na německém hodnostním žebříčku stály na nejnižších stupních. Nejinak tomu bylo i v případě Gerharda Schmecktala, který působil na pardubickém gestapu jako řidič.

Narodil se 27. dubna 1913 ve Vratislavi (tehdy Breslau, Německo). Po absolvování osmi tříd obecné školy pracoval jako zemědělský dělník, potom se vyučil v roce 1931 strojním zámečnickem. Jeho další osud byl typický pro řadu nezaměstnaných v tehdejším Německu: východisko našel ve vstupu do Hitlerovy strany NSDAP v roce 1931 a poté se stal v roce 1932 členem oddílu SA. V roce 1935 nastoupil službu u brigády SA v Lignitz jako řidič a telefonista. O rok později, 1. března 1936 byl přijat ke gestapu ve Vratislavi, kde pak sloužil jako řidič. Z jeho posledního působiště v Hirschbergu jej v květnu 1939 přeložili ke gestapu do Pardubic.

I zde zastával funkci řidiče a vzhledem ke svým zkušenostem v této oblasti se stal osobním řidičem šéfa pardubického gestapa G. Clagese, po jeho odchodu pak Lehneho a na konec Fritsche. V Pardubicích strávil celou dobu okupace s výjimkou období od května 1941 do ledna 1942, kdy byl, opět jako řidič v hodnosti Oberscharführera SS, nasazen na ruské frontě u velitelství VI. armádního sboru. O jeho konkrétní činnosti při zatýkání a výsleších zatčených se nedochovaly žádné zprávy, přesněji řečeno po válce se nenašel jediný svědek, který by mohl dokázat jeho účast v této oblasti. I tento fakt svědčí o tom, že se jednalo o člověka zajišťujícího pouze technické služby gestapa. O konci války vypověděl při výslechu toto: *"Z Pardubic jsem utekl 8. května 1945. Odejel jsem autem na letiště do Popkovic. Tam jsem převzal osobní automobil, do kterého nasedl Alois Aschenbrenner¹ a*

1) Srv. J.Němeček, Příslušníci pardubického gestapa II: Alois Aschenbrenner, Východočeský

*Rudolf Keller (další řidič gestapa) a s těmi jsem jel s vojenskou kolonou až před Strakonice. Tam jsme byli zadrženi americkou armádou, která nás později předala Rusům. U Strakonice onemocněl Aschenbrenner, byl dán do nemocnice a více jsem ho neviděl. S Kellerem jsem jel pak až do Jihlavy, kde jsme se spolu rozešli."*² Na rozdíl od ostatních gestapáků se mu nepodařilo uprchnout do bezpečí: V Jihlavě byl zatčen a 28. června 1945 převezen do donucovací pracovny v Pardubicích. Následovalo soudní řízení, které však konkrétní vinu Schmecktalovi nedokázalo: naopak se objevily výpovědi svědků, jimž za okupace pomohl. To byla zřejmě i příčina, proč nedostal paušální trest, pro příslušníky gestapa v této době téměř obvyklý - smrt. Rozsudkem z 3. prosince 1946 byl odsouzen k trestu těžkého žaláře v trvání 20 let a ztrátě občanské cti na doživotí. Rozsudek je však i klasickým příkladem tehdejšího soudnictví: Aniž bych chtěl jakkoli zpochybňovat úlohu mimořádných lidových soudů po roce 1945, které přispěly k potrestání válečných zločinců, přece jen nelze přehlédnout určité (z právního hlediska jistě důležité) chyby: Ačkoli k hlavním zaviněním patřilo členství Schmecktala k oddílům SS, nepodařilo se tento fakt uspokojivě prokázat, přičemž obžalovaný tuto skutečnost popřel: *"Tato obhajoba obžalovaného však není pravdivá, protože je nemyslitelná, že by někdo mohl nositi uniformu oddílů SS a míti v těchto oddílech hodnost, kdyby nebyl jejich členem. Z výpovědí slyšených svědků také vyplývá, že se na služebně gestapa v Pardubicích mluvilo o tom, že obžalovaný členem SS jest. Uznal ho proto soud vinným tímto členstvím a zločinem podle §..."* z ní odůvodnění rozsudku.³ Tedy jedno z hlavních obvinění se nepodařilo spolehlivě dokázat.

To byla zřejmě i hlavní příčina, proč byla Schmecktalovi, který prošel věznicemi Valdice, Karlovy Vary a Praha-Ruzyně, rozhodnutím prezidenta republiky ze dne 10. června 1954 prominuta část trestu ve výměře sedmi let a 18. prosince 1955 byl usnesením generálního prokurátora propuštěn a odsunut do západní zóny Německa, kde jeho stopa mizí.

Gerhard Schmecktal (Zusammenfassung)

SS-Oberscharführer Gerhard Schmecktal gehört zu den unbekanntesten Angehörigen der Pardubicer Außendienststelle der Geheime Staatspolizei. Er kam in Pardubice als Reichsdeutsche im Mai 1939 und diente hier als Fahrer. Nach dem Krieg wurde er verhaftet. Das Außerordentliche Volksgericht hat ihn zu 20 Jahren Gefängnis und Ehrverlust verurteilt. Im Dezember 1955 wurde er freilassen und nach West - Zone Deutschlands abgeschoben.

sborník historický 2, Pardubice 1992, s. 227 - 232.

- 2) Státní oblastní archiv Zámorsk, fond M.L.S., Ls 937/46.
- 3) Tamtéž.